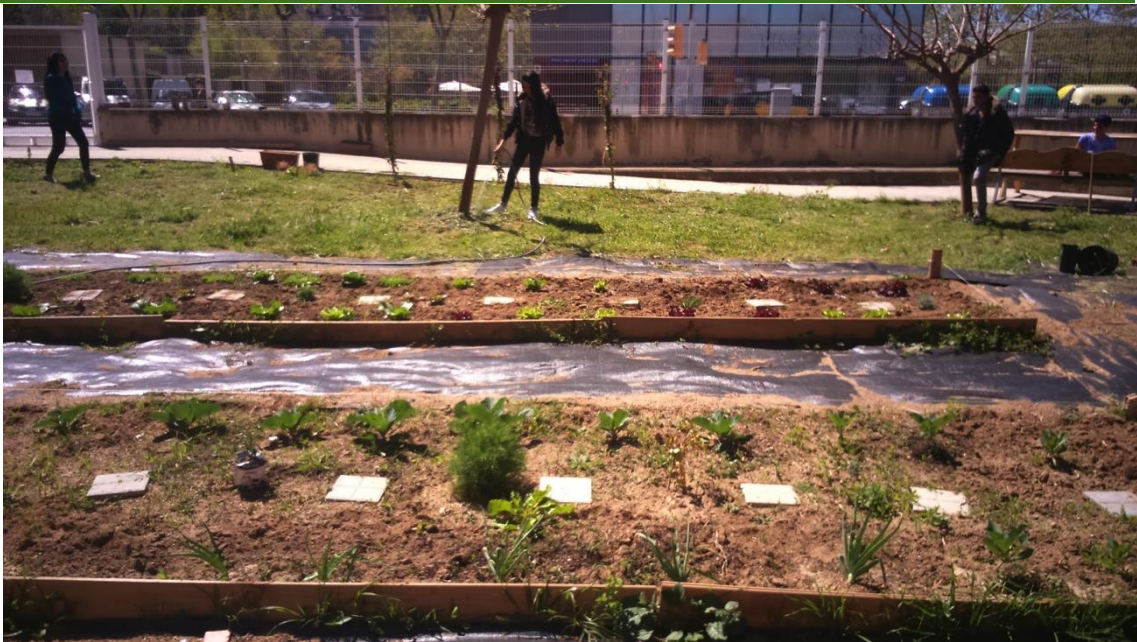

Del Besòs a Collserola passant per l'hort

Institut Barri Besòs
Raül Ferrando Mompó
Jordi González Batlle

1. Antecedents	pàg. 3
2. Objectius	pàg. 4
3. Treballs de preparació i de presa de contacte 2013-2014	pàg. 5
4. Metodologia per a la creació de l'hort-jardí-viver per al curs 2014-2015	pàg. 9
4.1. Plànol Hort-jardí-Viver	pàg. 11
5. Fotos del procés 2014-15	pàg. 12
6. Conclusions	pàg. 18
7. Annexes	pàg. 19

1. Antecedents:

L'institut Barri Besòs és un CAEP, Centre d'Atenció Educativa Preferent, el que significa que el nostre alumnat té especials dificultats per assolir els objectius generals de l'educació bàsica a causa de les seves condicions socials i culturals. La situació és un entorn social i econòmic desfavorit.

Dins d'aquest tipus d'institut a més, existeix la línia de diversitat, on està autoritzat mantenir grups malgrat disposar d'una ràtio inferior a la ordinària. Dins d'aquesta línia ens trobem amb 1^oC, 2^oC i 3^oC, alumnes tots ells de diversitat, on als últims se li suma la edat, ja que a compleixen 16 anys i deixen la ESO.

Entre les instal·lacions de l'institut Barri Besòs disposem d'un espai-terreny el qual, temps enrere, va estar utilitzat per la gent de l'AMPA com a hort, i havia quedat pràcticament abandonat. Donada la possibilitat de poder fer ús d'aquest espai, s'interessen els professors Jordi González, que forma part de DEPANA (Lliga de Defensa del Patrimoni Natural), i Raül Ferrando, president de l'AVV de la Font del Gos, així com també el director de l'institut Barri Besòs Òscar Tàrrega. D'altra part també s'interessa el consorci del Parc Natural de Collserola, una vegada se'ls informa del projecte.

Com es pot resumir tot açò en beneficis per a la societat? Amb un projecte Jardí-Viver en l'espai-terreny de l'institut, on el jardí servirà d'ecosistema en el que serà possible aprendre gran part dels continguts de ciències naturals per a tot l'institut, a més de taller pràctic per als alumnes de 3^oC de diversitat, que seran els que s'encarreguin del manteniment i de la posada a punt del jardí. Si ens referim a viver és perquè part de l'espai serà dedicat per DEPANA per poder reforestar la zona de Collserola amb espècies autòctones.

El paper dels veïns de la Font del Gos consisteix a, mitjançant un calendari d'actuacions fixat conjuntament i amb antelació amb el consorci del Parc Natural de Collserola, DEPANA, AVV i l'institut Barri Besòs (aportant les dues primeres entitats els coneixements tècnics sobre el medi ambient), col.laborar aportant l'esforç humà per aconseguir els objectius marcats.

Les actuacions al barri de la Font del Gos:

1) Xerrades/Taller de divulgació dels valors del parc de Collserola i el que suposa la gestió d'un espai natural protegit per part del Parc Natural de Collserola.

2) Millora dels espais naturals i construïts de la zona:

-Recuperar el traçat d'un antic corriol d'accés al mirador de Montbau, i la seva senyalització.

-Realització de feixines, amb les restes vegetals, a la zona cremada fa poc, per impedir l'erosió i poder replantar-hi.

-Eliminació d'espècies vegetals invasores, com ara el *Senecio*, *Araujia sericifera*, l'Agave americana, *Opuntia ficus-indica*, etc.

2. Objectius

-Treballar la cultura de la sostenibilitat i de la terra.

-Construir un entorn social i estil de vida més saludable.

-Millorar les competències bàsiques lingüístiques, matemàtiques i de ciències.

-Sensibilització i educació ambiental, mitjançant el contacte amb la natura, agricultura i treballant l'hort.

-Introduir els alumnes en l'agricultura ecològica, l'estalvi d'aigua i recursos naturals.

-Crear petits entorns agrícoles a les àrees urbanes.

-Reflexionar sobre el model de producció, distribució i consum de la nostra societat.

-Promoure el coneixement rural i tradicional mitjançant un treball d'aprenentatge intergeneracional entre els més petits i més grans.

-Potenciar el treball comunitari, el diàleg, la cooperació i la responsabilitat.

3. Treballs de preparació i de presa de contacte 2013-2014

Podem i tallem males herbes, creem una compostadora amb palets

Traiem les males herbes

Reparem eines

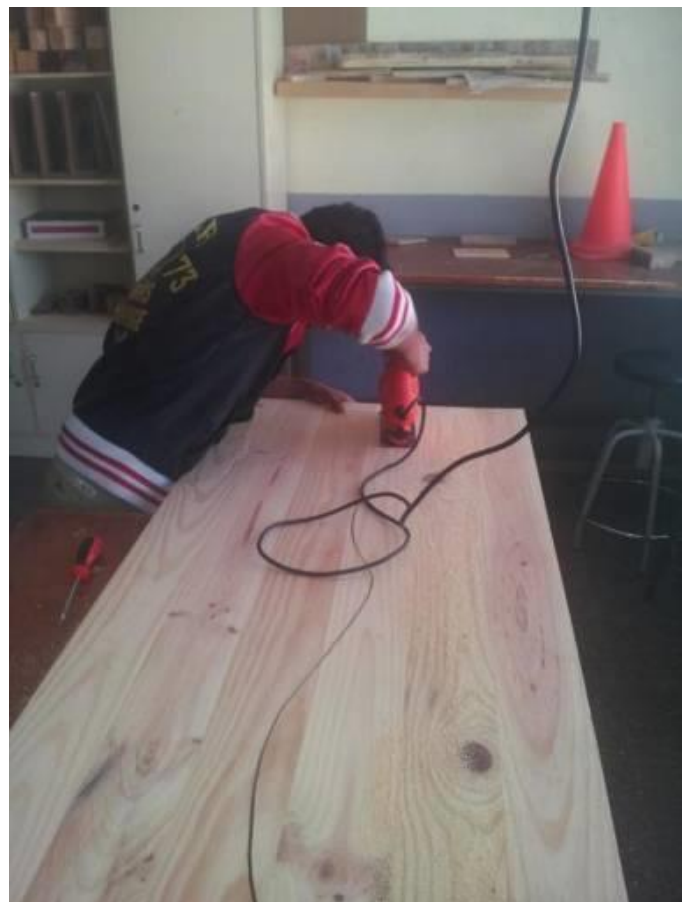
Eliminem espècies invasores

Treballem el terreny per plantar pins, alzines i cirerers d'arboç

Plantem pi i una alzina al jardí Creació de mobiliari específic

Tenim plantes per enjardinar

Plantem llavors d'alzines (agllans) i ametllers

Recollim maduixes, cebes, llimones i roses d'antics conreus

Empeltem la varietat nàvel a dos peus d'un llimoner bort

Tornem a tallar les males herbes que se'ns mengen

Programem sortides a la muntanya

4. Metodologia per a la creació de l'hort-jardí-viver per al curs 2015-16

Creació de l'hort-jardí-viver, dividit principalment en:

- Zona de planter DEPANA i tancada, amb arbres autòctons (cirerers d'arboç, roures i alzines) i d'altres espècies
- Zona d'hort, plantes aromàtiques i medicinals
- Zona enjardinada

A l'institut Barri Besòs es treballarà l'hort en hores del taller de 1r, 2n i 3r d'ESO diversificat, coordinat pel professor corresponent per treballar les diferents zones; paral·lelament altres classes hi poden accedir.

Passos a seguir:

- Delimitar l'espai disponible, mesurar i fer plànols del projecte.
- Construir i comprar grans jardineres per contenir la terra.
- Muntar un sistema de reg per goteig per tal de reduir la despesa en aigua.
- Dividir les diferents zones amb pilars fets amb palets.
- Comprar eines i roba de seguretat (guants) per a cada alumne.
- Desbrossar i posar a punt, comprar tallador de gespa per mantindre la gespa natural (Gram).
- Projectar l'hort. Estudiar què, com i quan s'ha de sembrar o plantar.
- Comprar i cobrir amb plàstic opac el terra de la zona de planter de DEPANA; el viver serà amb testos per facilitar el transport.
- Comprar o recollir les llavors, i fer planter.
- Plantar les llavors i el planter.

- Fer adob amb la matèria orgànica del menjador, així com del mateix desbrossat.
- Tenir cura de l'hort: controlar plagues, adobar, treure males herbes...
- Planificar i portar un registre escrit de totes les tasques de cultiu rotatiu
- Practicar una agricultura ecològica i valorar la importància del reciclatge.
- Donar importància a la planificació i a l'ordenació del treball en equip.
- Transformar els aprenentatges pràctics en materials visuals i plàstics (bloc, mural, fitxes...)
- Possibilitar un aprenentatge intrageneracional i interdisciplinar.
- Fomentar el treball cooperatiu entre l'alumnat i el professorat implicat.
- Potenciar unes actituds i valors cíviques i ecològiques.
- Programar sortides a la Font del Gos i al parc de Collserola.
- Avaluar competencialment les diferents aptituds adquirides per l'alumnat.

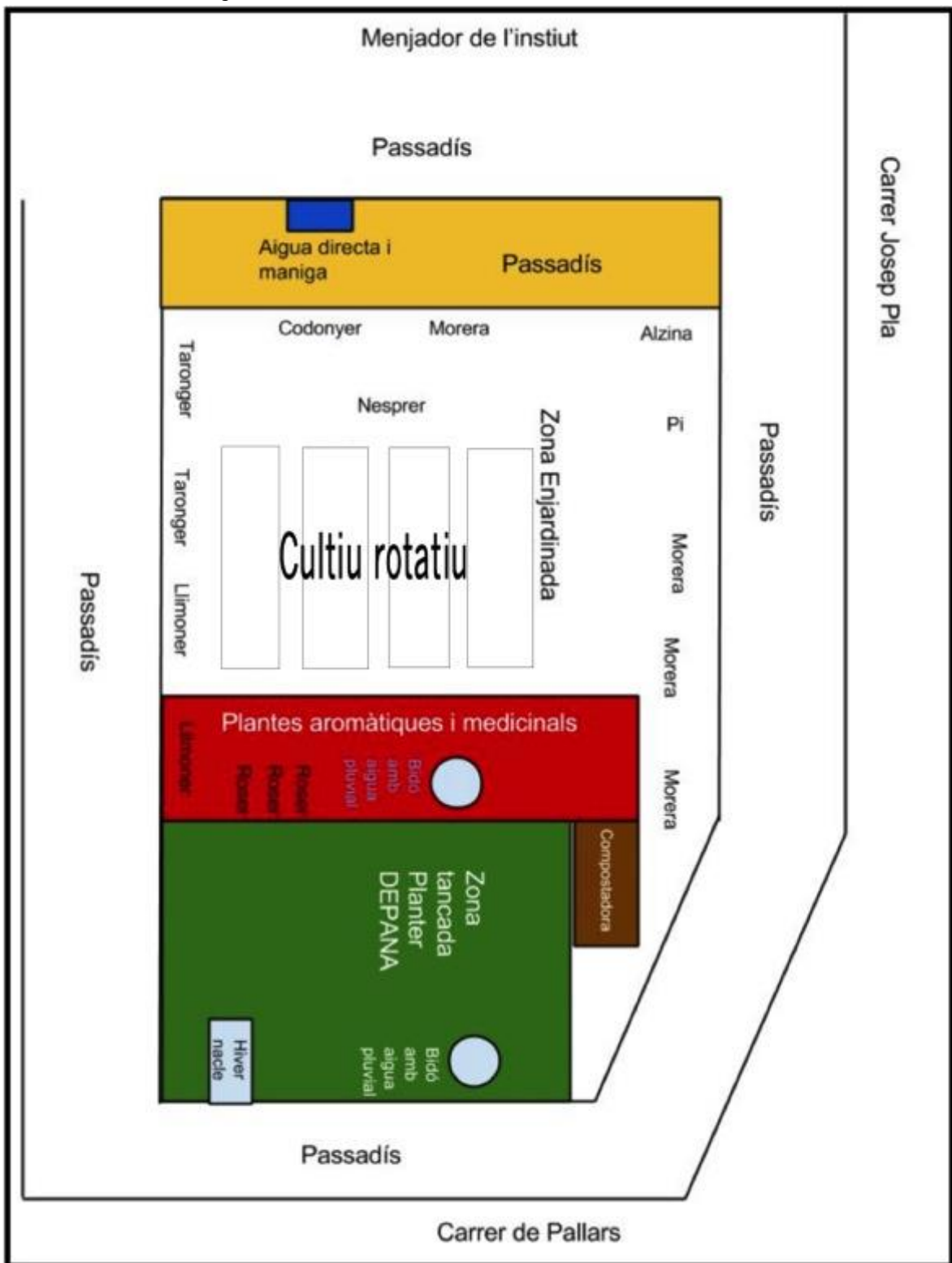
DEPANA aportarà coneixements tècnics. En el planter de DEPANA el professor representant marcarà les actuacions a realitzar a dins o a fora en les diferents actuacions de reforestació.

Parc Natural de Collserola crearà i guiarà el projecte amb les xerrades-actuacions a realitzar en la zona del parc. *Veure annexa.*

AVV Font del Gos ajudarà en les actuacions a dins de parc natural, cedirà les instal·lacions per a la realització de les xerrades de les diferents actuacions, i habilitarà espais per guardar les eines.

El 9 de maig les diferents entitats involucrades en el projecte es reuniran per acordar el calendari d'actuacions anual i prorrogable, per tal de quedar tots el mateix dia i amb el mateix horari, i fer-ne la màxima difusió possible.

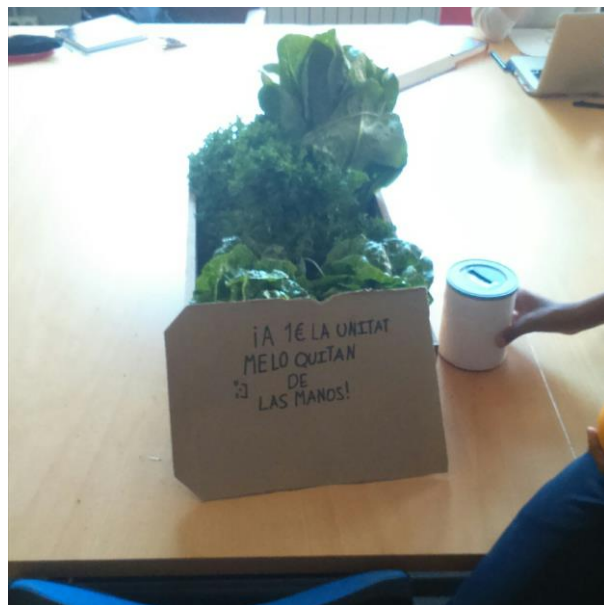
4.1 Plànol hort-jardí-viver:

5. Fotos del procés 2014-2015

Creació de l'hort Escolar rotatiu, i Jardí-Viver

Actuacions a Collserola, zona de la Font del Gos

Actuació amb els minyons escoltes de Catalunya a setmana santa

Voluntariat al Parc

Dues experiències noves, ben diverses, en què entitats d'una zona concreta de Collserola col·laboren amb el Consorci en la valoració i la millora del seu entorn

Projecte Font del Gos

A començament del 2014, l'Associació Font del Gos, formada per veïns i veïnes d'aquesta zona de Barcelona, situada prop del velòdrom d'Horta, es van posar en contacte amb el Consorci per demanar suport per tirar endavant un projecte de millora dels espais de Collserola que té ha a tocar del seu barri i de divulgació de les bones pràctiques en el seu ús. També hi participaven DEPANA i l'IES Barri Besòs, de Barcelona.

Des del Consorci es va considerar que la proposta era molt interessant. De seguida es va constituir un grup de treball amb persones de les quatre entitats que va revisar el projecte i va marcar-ne els objectius. Al mes de maig es va establir el programa de treball i al juny es va posar en marxa.

Les actuacions a realitzar s'engloben en dos blocs, per una banda, la divulgació dels valors de Collserola i del que suposa la gestió d'un espai natural protegit, amb xerrades i tallers sobre la importància dels espais oberts a Collserola i la seva contribució a la biodiversitat de la serra, sobre les espècies al·loctones invasores i la seva gestió, sobre la gestió de les àrees cremades, etc.; en definitiva, de divulgació de la base científica i tècnica de les diferents actuacions a fer.

Per l'altra, amb actuacions de millora dels espais naturals i construïts de la zona, tals com la recuperació del traçat d'un antic corriol d'accés al Mirador de Montbau des del

barri de la Font del Gos i la seva senyalització, la realització de feines per impedir-ne l'erosió i poder replantar-hi, i l'eliminació d'espècies vegetals invasores.

Totes elles són realitzades per persones de les tres entitats, sota la supervisió dels tècnics del Consorci, que aporta també els recursos materials i les eines que cal en cada cas.

A més, amb l'actuació que es farà al mes de novembre a una zona propera que es va cremar el passat mes de febrer, es participarà en la Setmana de la Ciència, que se celebrarà del 14 al 23 de novembre.

Projecte de camp de treball del Centre Cruïlla

Enguany ha estat el segon any que aquest centre, situat al barri de Ciutat Meridiana de Barcelona, organitza un camp de treball d'estiu, en què les actuacions s'han dut a terme en diversos espais de Collserola. El projecte s'inscriu dins del Pla comunitari de la zona.

Hi han participat dos grups de quinze nois i noies joves del barri, que durant el mes de juliol han fet tasques com l'arranjament del mobiliari de miradors i àrees de lleure, l'arranjament de plantes invasores, la poda de rebrotos, la neteja de deixalles, etc.

La valoració dels resultats ha estat molt positiva, tant per part del Centre Cruïlla com del Consorci, i ambdues entitats han decidit desenvolupar un projecte amb continguts i plantejaments similars durant aquest curs.

Un record per en Juli Bou

L'11 de setembre passat va morir als 98 anys el que va ser fins fa poc, i malgrat la seva edat, un dels voluntaris més entusiastes del parc.

Setmana de la ciència 2014

I després del foc, què?

Dimecres, 19 de novembre

Què ha suposat l'incendi del passat febrer per a la vegetació de la zona propera al barri de la font del Gos? Què podem fer per ajudar a la seva recuperació: mirar d'evitar l'erosió, plantar algun arbre...? Us convidem a reflexionar sobre el tema i a participar en les actuacions que faran aquest dia.

Aquesta activitat forma part d'un projecte que estan duent a terme les entitats: Associació Font del Gos, IES Barri Besòs, DEPANA i Consorci de Parc Natural de la Serra de Collserola, en aquesta zona del municipi de Barcelona. El projecte té dos objectius: la divulgació dels valors de Collserola i del que suposa la gestió d'un espai natural protegit, i la millora dels espais naturals i construïts d'aquest sector.

Programa

10 h **Trobada al carrer Camí del Notari (Barcelona).**

10.20 h **El projecte de la font del Gos**

- Presentació del programa, a càrrec d'un tècnic del Parc Natural de Collserola.
- Presentació del projecte de la font del Gos, a càrrec d'un representant de l'Ass. Font del Gos.
- Xerrada breu sobre les característiques de la zona i la incidència del foc de febrer.

11 h **Actuació a la zona cremada**

- Introducció a l'actuació a càrrec d'alumnes de l'IES Barri Besòs i de DEPANA
- Construcció de feixines amb branques i plantació de plànçons d'espècies diverses.

13 h **Finalització de la jornada i comiat**

Organitzen:

Associació Font del Gos, l'IES Barri Besòs, DEPANA i el Consorci de Parc Natural de la Serra de Collserola.

6. Conclusions

És un projecte que requereix molt d'esforç per a què arribi a bon termini, però sens dubte constitueix una excel·lent oportunitat d'avançar cap als seus objectius per part de les diferents entitats involucrades, raó per la qual farem tot el que sigui a les nostres mans per a aconseguir-ho.

Els alumnes estan encantats amb el fet de sortir a un espai el qual, a poc a poc, sense adonar-se'n, se'l faran seu. A més, paral·lelament al taller es poden construir elements propis de l'hort, el jardí i el planter, complementant-se un taller amb l'altre, i aprendre molt més d'una manera interdisciplinària pràctica i divertida.

D'altra banda, els veïns de la Font del Gos són majoritàriament gent gran que ha hagut de treballar moltíssim i lluitar per estar on estan, i on la gent jove ha preferit anar a d'altres parts de Barcelona, motiu pel qual agraeixen molt que vinguin a ajudar-los el jovent del Besòs.

Després de quasi un any de funcionament, i amb molta il·lusió de seguir continuant aquest projecte, perquè és molt engrescant sortir de l'aula per tothom, i a més anar a passar el dia a la muntanya en la natura, treballar per guanyar-se l'esmorzar i trobar-se amb un barri rural totalment diferent al barri Besòs.

Els veïns s'han sorprés molt de veure estudiants pel barri i encara que no han pogut ajudar massa pel tema d'horari i edats, però sí que és molt positiu per ambdós.

A l'institut els alumnes mostren moltes ganes de sortir a l'hort i ajudar a tindre'l conservat, i ja molts professors de diferents àrees mostren interès en fer coses transversals amb alumnes curriculars.

Parc Natural de Collserola i DEPANA amb ganes de continuar amb el projecte perquè és el que ells volen, divulgar i treballar pel medi ambient.

Totes les entitats estem encantats, però personalment pense que l'institut fa molt esforç pagant quasi ben bé tots els viatges de metro, a més d'altres despeses per fer-ho possible, deguda la tipologia de l'alumnat, es per això que en el pressupost d'enguany prevenim diners per dietes i viatges.

7. Annexes

Antecedents

La serra de Collserola té un paper molt important dins del territori on està ubicada, raó per la qual ja fa anys que es va decidir la seva preservació, convertint-la en un Espai Natural Protegit (ENP).

L'any **1987 s'aprova el Pla Especial d'Ordenació i Protecció del Parc de Collserola (PEPCo)**, que estableix les línies bàsiques per conservar i potenciar aquest valuós territori. L'any **2010 s'aprova el Decret de declaració de Parc Natural**, donant una nova empenta a la seva protecció.

Avui, més de 25 anys després, el Consorci del Parc Natural de la Serra de Collserola, entitat encarregada de vetllar per l'acompliment dels objectius del PEPCo i del Decret de declaració de Parc Natural, segueix treballant en l'assoliment de les línies bàsiques d'aquests Plans:

- la **conservació dels recursos naturals i de l'equilibri ecològic** que cal preservar pel seu valuós significat,
- i el **desenvolupament d'un parc que suporti una part important i diversa de les activitats de lleure dels ciutadans de l'àrea metropolitana.**

Aquestes dues finalitats les podem resumir en què cal **promoure un ús respectuós i sostenible del parc, tot preservant els seus valors naturals. Però** perquè això sigui viable ho hem de fer entre tots: **gestors, veïns i veïnes, usuaris, etc.**

Dues de les eines més importants per aconseguir-ho són **l'educació ambiental i la participació**, perquè ajuden a entendre com és i com funciona Collserola i els seus valors, i a més, fan possible la implicació i la col·laboració de la ciutadania, tant en la detecció de les mancances, com en la realització d'actuacions per a la conservació i millora de la Serra.

Sortosament, cada vegada hi ha més entitats o associacions que volen col·laborar amb el Consorci en la difusió d'aquests valors i en la millora i manteniment del Parc. Això contribueix a la creació **d'escenaris de complicitat**, que faciliten el coneixement d'aquest espai protegit i de la seva gestió, i ajuden a donar resposta a les inquietuds d'una ciutadania implicada i responsable amb el seu territori.

Definició i objectius del projecte

Dins d'aquest context, l'Associació Font del Gos, formada per veïns i veïnes que viuen en aquest barri del Districte d'Horta-Guinardó de Barcelona, i que es troba dins del Parc Natural de la Serra Collserola, han proposat dur a terme un projecte que combini **la difusió dels valors d'aquest espai amb la millora i el manteniment de la zona que tenen al costat del seu nucli urbà.**

Per tal de donar contingut al projecte i tirar-lo endavant ha demanat l'assessorament i la tutela del Consorci del Parc Natural de la serra de Collserola, CPNSC, que serà qui haurà de proposar quines seran les actuacions més adients a realitzar i n'haurà de fer el seguiment. A més, per desenvolupar-lo també es compte amb la col·laboració de representants de la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural (DEPANA) i de professors i alumnes de l'IES. Barri Besòs, de Barcelona.

Aquesta proposta és molt interessant perquè permetrà treballar de forma conjunta, per aconseguir uns objectius concrets, diferents entitats de diversos àmbits: el veïnal, el proteccionista i l'escolar.

Els objectius són els següents:

- fer partícips els veïns i les veïnes del barri de la Font del Gos dels valors de l'espai de Collserola on viuen i de la serra en general, i convidar-los a què els difonguin.
- crear un espai de col·laboració i participació en què els veïns i les veïnes del barri de la Font del Gos, juntament amb altres col·lectius, com els alumnes de l'IES Barri Besòs, puguin proposar i realitzar diferents actuacions de millora i conservació d'aquest espai.

Actuacions

El projecte es concretarà amb la realització de diferents activitats:

- **De divulgació dels valors de Collserola i del que suposa la gestió d'un espai natural protegit** a totes les persones de les entitats participants:
 - Xerrades/ tallers sobre la importància dels espais oberts a Collserola i la seva contribució a la biodiversitat de la Serra, sobre les espècies al·lòctones invasores i la seva gestió, sobre la gestió de les àrees cremades, etc., en definitiva de divulgació de la base científica i tècnica de les diferents actuacions a realitzar.
- **De millora dels espais naturals i construïts de la zona:**
 - Recuperació del traçat d'un antic corriol d'accés al Mirador de Montbau des del barri de la Font del Gos i la seva senyalització.
 - Realització de feixines, amb les restes vegetals, a la zona cremada el 22 de febrer de 2014 i propera al barri, per tal d'impedir l'erosió i poder replantar-hi.
 - Eliminació d'espècies vegetals invasores com el *Senecio angulats*, *Araujia sericifera*, *Agave americana*, *Opuntia ficus-indica*, etc.).

Funcionament, recursos i materials

Les activitats seran realitzades per membres de l'associació de la font del Gos i del l'IES Barri Besòs, sota la supervisió dels tècnics/es del Consorci, qui aportarà també els recursos materials (de divulgació i logístics) i les eines que calgui en cada cas, i dels de DEPANA.

Per tal de facilitar tant la formació en relació als temes vinculats a les actuacions, com a la supervisió, les actuacions es realitzaran normalment entre setmana.

Calendari (cal concretar-lo!)

Signatures

Per part del **Consorti del Parc Natural de la Serra de Collserola,**

El Director Gerent

Marià Martí i Viudes

Data:

Per part de **Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural,**

El Secretari general

Xavier Torrents i Ludewig

Data:

Per part de l'**Associació Font del Gos,**

El president,

Raül Ferrando Mompó

Data:

Per part de l'**IES Barri Besòs**

El director,

Òscar Tàrrega

Data:

